

ผลกระทบจากการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ที่มีต่อคุณภาพกำไร

วงศ์มณี ชวาลวรรณ

ผู้ช่วยผู้สอบบัญชี

บริษัท ไพร่ซอวเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด

ดร.ศิลปพร ศรีจันเพชร

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรรมการมาตรฐานการสอบบัญชี และอนุกรรมการกลั่นกรองมาตรฐานการบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ : 24 มิถุนายน 2563

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ : 16 สิงหาคม 2563

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 24 สิงหาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ที่มีต่อคุณภาพกำไร ซึ่งศึกษาจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2561-2562 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 888 ตัวอย่าง โดยใช้แบบจำลองของ Modified Jones ในการคำนวณหารายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) และใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการศึกษาความสัมพันธ์ของการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 กับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร

ผลการวิจัยพบว่า การปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ส่งผลให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง ซึ่งสรุปได้ว่าการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มีผลทำให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น

คำสำคัญ: มาตรฐานการรายงานทางการเงิน คุณภาพกำไร รายการคงค้าง

The Effect of Applying TFRS 15 Revenue from Contracts with Customers on Earnings Quality

Wongmanee Chavanwan

Audit Associate,

PricewaterhouseCoopers ABAS Limited

Received: June 24, 2020

Revised: August 16, 2020

Accepted: August 24, 2020

Dr.Sillapaporn Srijunpetch, CPA

Associate Professor of Department of Accounting,

Thammasat Business School, Thammasat University

Auditing Standards Committee and Accounting Standard Review Subcommittee,

Thailand Federation of Accounting Professions

ABSTRACT

The objective of this research is to focus on the effects of applying Thai Financial Reporting Standard 15: Revenue from Contract with Customers (TFRS15) on earnings quality. The samples were collected from Thai listed company in the Stock Exchange of Thailand (SET). Data was gathered for 2018 and 2019, in a total of 888 samples. To compute discretionary accruals, this study uses Modified Jones Model and multiple regression to find the impact of TFRS15 adoption on absolute discretionary accruals. The results show that applying TFRS15 decreases the absolute value of discretionary accruals which results in higher earnings equality.

Keywords: Financial Reporting Standards, Earnings Quality, Discretionary Accruals

บทนำ

ในการวิเคราะห์งบการเงิน หนึ่งในปัจจัยที่ผู้ใช้งบการเงินให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือ รายได้ เนื่องจากรายได้เป็นข้อมูลที่สามารถสะท้อนความสามารถในการดำเนินงานของกิจการทั้งในอดีตและปัจจุบัน และนำมาใช้ประมาณการผลการดำเนินงานในอนาคต รวมทั้งการเติบโตของกิจการ และกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับ

การรับรู้รายได้ของแต่ละกิจการมีรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยในปัจจุบันรูปแบบธุรกรรมการค้ามีการเปลี่ยนแปลงและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เกิดการทำสัญญาซื้อขายสินค้าที่มีข้อตกลงหลายข้อเป็นองค์ประกอบ (Multiple-element Arrangement) ซึ่งการรับรู้รายได้จากธุรกรรมก็มีความแตกต่างกันออกไปตามมุมมองของผู้บริหาร ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดทำและวิเคราะห์งบการเงินทำให้งบการเงินด้อยค่าลงในลักษณะเชิงคุณภาพ เช่น การเปรียบเทียบกันได้ (Comparability) และความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) (Jantadej, 2014)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา (Financial Accounting Standards Board: FASB) และ คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standards Board: IASB) ได้มองเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ร่วมกันพัฒนามาตรฐานเรื่องการรับรู้รายได้ เพื่อให้มาตรฐานมีความเป็นหนึ่งเดียวกันและสามารถใช้ได้กับทุกธุรกรรมที่เกิดขึ้นในทุกอุตสาหกรรม ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2014 IASB ได้ร่วมมือกับ FASB ประกาศและเผยแพร่มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่กำกับลูกค้า (IFRS 15: Revenue from Contracts with Customers) ซึ่งได้ออกแบบมาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและลดความไม่สอดคล้องกันที่มีอยู่ในมาตรฐานการบัญชีเดิม (Srijunpetch & Phakdee, 2019)

เพื่อยกระดับมาตรฐานการบัญชีไทยให้มีความเป็นสากลมากขึ้น สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ประกาศใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่กำกับลูกค้า (TFRS 15) สำหรับกิจการที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (Publicly Accountable Entities: PAEs) ซึ่งให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป การประกาศใช้ TFRS 15 นี้จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการรับรู้รายได้ของหลาย ๆ ธุรกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อตรงต่องบการเงินของกิจการ

จากงานวิจัยในอดีตพบว่า การปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) จะช่วยลดความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูลและเพิ่มคุณภาพของตัวเลขในงบการเงินได้ นอกจากนี้ยังลดโอกาสในการปรับแต่งกำไรของผู้บริหาร ซึ่งส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น (Bova & Pereira, 2012; Hameed, 2019) แต่ทั้งนี้ ในการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 ยังมีขั้นตอนที่ต้องใช้การประมาณการจากดุลพินิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไร จึงเป็นที่น่าสนใจว่าการปรับใช้ TFRS 15 ส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของกิจการอย่างไร เนื่องจากเป็นการปรับใช้ TFRS 15 ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก และได้มีการยกเลิกมาตรฐานเดิมที่ถือปฏิบัติอยู่ ซึ่งส่งผลให้การรับรู้รายได้ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีสาระสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่กำกับลูกค้า ที่มีต่องบการเงินและคุณภาพกำไรของกิจการ โดยมีคำถามในการวิจัยคือการปรับใช้ TFRS 15 มีผลต่อคุณภาพกำไรของกิจการหรือไม่ อย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการรับรู้รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ที่มีต่อกิจการให้แก่นักลงทุนหรือผู้ที่มีความสนใจ โดยสามารถนำผลงานวิจัยมาใช้เป็นแนวทางพื้นฐานประกอบการวิเคราะห์และตัดสินใจในการลงทุน รวมถึงนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการสนับสนุนงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือนำไปใช้พัฒนามาตรฐานการรายงานทางการเงินเกี่ยวกับรับรู้รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า ในอนาคต และเพื่อยืนยันว่าการปรับใช้ TFRS 15 สามารถส่งผลให้คุณภาพกำไรดีขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่องคุณภาพกำไร

คุณภาพกำไร (Earnings Quality) เป็นการวัดความน่าเชื่อถือของผลกำไรจากการดำเนินงานของกิจการ โดยคุณภาพกำไรสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่น นำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงของหลักทรัพย์ หรือนำมาใช้ในการประเมินความสามารถในการทำกำไรในอนาคตของกิจการ นอกจากนี้ คุณภาพกำไรยังใช้ในการตัดสินใจหรือเปรียบเทียบความน่าเชื่อถือของงบการเงินของแต่ละกิจการ งานวิจัยของ Dechow et al. (2010) พบว่าคุณภาพกำไรสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจได้ โดยสามารถนำมาประเมินมูลค่าของกิจการ และให้คุณลักษณะของคุณภาพกำไรไว้ 3 ข้อคือ (1) ความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (2) การให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงาน และ (3) ความสามารถในการวัดผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยของ Junhom and Srijunpetch (2012) ได้แบ่งตัววัดคุณภาพกำไรออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ (1) เสถียรภาพของกำไร (Earnings Persistence) (2) ขนาดรายการคงค้างเกินปกติ (Abnormal Accruals) (3) การรับรู้ขาดทุนอย่างทันเวลา (Timely Loss Recognition) และ (4) ความสามารถในการให้ข้อมูลของกำไร (Earnings Informativeness)

งานวิจัยของ Schipper and Vincent (2003) ได้ระบุว่า คุณภาพของรายการคงค้างสามารถสะท้อนถึงคุณภาพกำไรได้ ดังนั้นรายการคงค้างจึงสามารถนำมาใช้เป็นตัวแทนที่ดีในการประเมินคุณภาพกำไร โดยรายการคงค้างประกอบไปด้วยรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Non-Discretionary Accruals) ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานปกติ และรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ซึ่งเป็นรายการที่เกิดขึ้นจากการตกแต่งตัวเลขจากการตัดสินใจของผู้บริหารโดยตรง โดยผู้บริหารสามารถใช้รายการนี้ในการตกแต่งกำไรให้กำไรสูงขึ้นหรือมีความสม่าเสมอ ซึ่งการวัดรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารสามารถวัดได้จากแบบจำลองต่าง ๆ โดยแบบจำลองที่เป็นที่นิยมคือ แบบจำลอง The Modified Jones (1995) ซึ่งได้รับการพัฒนามาจากแบบจำลอง Jones (1991) โดย Dechow et al. (1995) การปรับใช้ TFRS 15 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินมีความเป็นสากล มีมาตรฐานสามารถเปรียบเทียบกันได้และสะท้อนถึงรายได้ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณภาพของตัวเลขในงบการเงิน ดังนั้นการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 คาดว่าจะส่งผลให้ผู้บริหารตกแต่งกำไรได้ยากขึ้น ทำให้รายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง โดยจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การปรับใช้ TFRS 15 ทำให้รายการคงค้างรวมลดลง เพิ่มความระมัดระวังทางบัญชี ส่งผลให้กิจการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น (Hameed, 2019; Srijunpetch & Phakdee, 2020)

ความสัมพันธ์ของการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินกับคุณภาพกำไร

Zeghal et al. (2012) ได้ศึกษาถึงคุณภาพกำไร หลังการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Reporting Standards: IFRS) ในปี ค.ศ. 2005 โดยแบ่งคุณลักษณะเป็น 8 ด้าน ได้แก่ (1) คุณลักษณะทางบัญชี (2) ความสม่ำเสมอของกำไร (3) คุณภาพของรายการคงค้าง (4) ขนาดของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (5) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของกำไร (6) คุณลักษณะทางตลาด (7) ความทันเวลาและความระมัดระวังอย่างมีเงื่อนไข (8) ความสอดคล้องกันระหว่างราคาหลักทรัพย์กับข้อมูลทางบัญชี ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าคุณภาพของข้อมูลทางการเงินการบัญชีมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นหลังการนำ IFRS มาใช้ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพกำไรไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงผลการศึกษาจาก Bova and Pereira (2012) ซึ่งวิจัยเรื่องปัจจัยและผลกระทบของการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (IFRS) เข้ามาปรับใช้ในประเทศเคนยา ผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้ IFRS ส่งผลให้กิจการมีข้อมูลทางบัญชีที่ดีขึ้น คุณภาพการรายงานทางการเงินสูงขึ้นและโปร่งใสมากขึ้น รวมถึงงานวิจัยของ Chen et al. (2010) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของ IFRS ที่มีต่อคุณภาพของข้อมูลทางบัญชี โดยศึกษาจากกลุ่มบริษัทในสหภาพยุโรป (European Union: EU) สรุปว่า การใช้ IFRS ทำให้การตกแต่งกำไรลดลงเนื่องจากลดโอกาสในการปรับกำไรตามเป้าหมายของผู้บริหาร ส่งผลให้รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารลดลงและคุณภาพกำไรสูงขึ้น

นอกจากนี้ สำหรับการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่กำกับลูกค้า ในงานวิจัยของ Srijunpetch & Phakdee (2020) ได้สรุปผลไว้ว่าการปรับใช้ TFRS 15 ช่วยเพิ่มความระมัดระวังทางบัญชี รวมถึงทำให้รายการคงค้างรวมลดลง ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพกำไรที่ดีขึ้นได้ สอดคล้องกับ Hameed (2019) ซึ่งกล่าวว่าการนำ IFRS 15 มาถือปฏิบัติส่งผลให้กิจการมีคุณภาพกำไรที่ดีขึ้น

การทบทวนวรรณกรรมด้านตัวแปรควบคุม

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (Audit Firm Size)

จากงานวิจัยของ Becker et al. (1998) พบว่าบริษัทที่ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กมีรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารมากกว่าบริษัทที่ใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ รวมถึงจากงานวิจัยของ Francis et al. (1999) ได้สรุปผลวิจัยไว้ว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีความสามารถในการตรวจสอบที่ดีกว่า เนื่องจากมีทรัพยากรและองค์ความรู้ที่มากกว่า รวมถึงมีความเข้มงวดในการตรวจสอบที่สูงกว่า ส่งผลให้กิจการที่ใช้บริการของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่จะมีรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารน้อยกว่า จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าขนาดของสำนักงานสอบบัญชีส่งผลต่อคุณภาพของงบการเงิน โดยบริษัทที่มีการตรวจสอบ โดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีคุณภาพกำไรที่ดีกว่าบริษัทที่ตรวจสอบ โดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

ในงานวิจัยนี้ได้กำหนดตัวแปรด้านขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยบริษัทที่มีการตรวจสอบ โดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่กำหนดให้เป็นค่า 1 หากเป็นบริษัทที่มีการตรวจสอบ โดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็กให้เป็นค่า 0 โดยกำหนดให้ Big 4 เป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ ได้แก่ บริษัท ไพรซ์วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส เอบีเอส จำกัด (PwC) บริษัท สำนักงาน อีวาย จำกัด (EY) บริษัท ดีลอยท์ ทูช โรมัทสึ ไชยศ สอบบัญชี จำกัด

(Deloitte) และบริษัท เคพีเอ็มจี ภูมิไชย สอบบัญชี จำกัด (KPMG) บริษัทที่อยู่นอกเหนือจาก Big 4 ให้กำหนดเป็นสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก

ขนาดของกิจการ (Size)

ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไรของกิจการ ซึ่งจากงานวิจัยของ Becker et al. (1998) ได้กล่าวว่ากิจการที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มในการจัดการกำไรที่น้อยกว่ากิจการขนาดเล็ก เนื่องจากกิจการขนาดใหญ่มีโครงสร้างและระบบการควบคุมภายในที่ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klein (2002) และ Bartov et al. (2000) ที่อธิบายว่ากิจการที่มีขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะไม่ได้รับการควบคุมหรือมีการกำกับดูแลกิจการที่น้อยกว่า ทำให้กิจการขนาดเล็กมีโอกาสในการตกแต่งกำไรมากกว่ากิจการขนาดใหญ่ โดยการวัดขนาดของกิจการ คำนวณค่าลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม ($\ln(\text{total assets})$) และเก็บข้อมูลจากงบการเงินของกิจการในปี พ.ศ. 2561–2562

อัตราการเติบโตของกิจการ (Growth)

อัตราการเติบโตของกิจการวัดจากร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของกิจการ โดยเทียบระหว่างปีปัจจุบันและปีก่อน ซึ่ง Collins and Kothari (1989) พบว่าบริษัทที่มีอัตราการเติบโตสูงมักจะสามารถรักษาผลประโยชน์ของตนเองได้ดีกว่าบริษัทที่มีอัตราการเติบโตต่ำ จึงทำให้มีการตกแต่งกำไรที่ต่ำกว่า ทั้งนี้ผู้บริหารอาจตกแต่งกำไรเพื่อให้กิจการมีภาพลักษณ์ของผลประโยชน์ที่ดีเช่นกัน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพกำไรของกิจการลดลง

ความเสี่ยงทางการเงิน (Leverage)

จากงานวิจัยของ Becker et al. (1998) และ Kim et al. (2003) กล่าวว่าความเสี่ยงทางการเงินของกิจการส่งผลกระทบต่อ การตกแต่งกำไร โดยกิจการที่มีระดับหนี้สินสูงจะมีความสามารถในการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง นอกจากนี้ Ahmed and Duellman (2008) ยังได้กล่าวไว้ว่า กิจการที่มีระดับหนี้สินสูงจะมีความระมัดระวังทางบัญชีมากกว่ากิจการที่มีระดับหนี้สินต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Habib and Azim (2008) ที่ได้ให้เหตุผลไว้ว่า กิจการที่มีอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ที่สูงจะมีคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่สูงกว่า เนื่องจากข้อมูลทางการเงินจะได้รับการตรวจสอบจากเจ้าหนี้อย่างเข้มงวด งานวิจัยนี้วัดความเสี่ยงทางการเงินจากข้อมูลในงบการเงินของกิจการ โดยใช้อัตราส่วนของหนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เป็นการวัดความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยกิจการที่มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ต่ำอาจแสดงถึงความไม่มีประสิทธิภาพในการทำกำไรของกิจการ ทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำการตกแต่งกำไรเพื่อให้อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์สูงขึ้น ส่งผลให้กิจการที่มีอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์สูงอาจเป็นผลมาจากการปรับแต่งกำไรของผู้บริหาร เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดจากอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์จึงกำหนดให้เป็นตัวแปรควบคุม โดยคำนวณจากกำไรสุทธิของกิจการหารด้วยสินทรัพย์รวม

การพัฒนาสมมติฐาน

จากงานวิจัยในอดีตพบว่า การนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศเข้ามาปรับใช้ทำให้ข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใสมากขึ้น นอกจากนี้ยังลดโอกาสในการปรับแต่งกำไรของผู้บริหาร ซึ่งส่งผลให้คุณภาพกำไรสูงขึ้น (Chen et al., 2010; Bova & Pereira, 2012; Zeghal et al., 2012) และงานวิจัยของ Hameed (2019) พบว่า IFRS 15 ส่งผลให้กิจการมีคุณภาพกำไรดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srijunpetch & Phakdee (2020) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปรับใช้ TFRS 15 ในประเทศไทย พบว่า TFRS 15 ช่วยเพิ่มความระมัดระวังทางบัญชีรวมถึงทำให้รายการคงค้างรวมลดลง ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้มีแนวคิดว่าคุณภาพกำไรของกิจการจะสูงขึ้นเมื่อมีการนำ TFRS 15 มาปรับใช้ โดยเลือกศึกษาคุณภาพกำไรจากการวัดรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยคาดว่า การปรับใช้ TFRS 15 ทำให้การตกแต่งกำไรเป็นไปได้ยากขึ้น ส่งผลให้รายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง ซึ่งศึกษาจากค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหาร เนื่องจากการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างสามารถทำได้ทั้งตกแต่งให้เพิ่มขึ้นหรือลดลง

จากเหตุผลดังกล่าวจึงกำหนดสมมติฐานว่า การปรับใช้ TFRS 15 จะส่งผลให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง ดังนี้

H1: ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลงหลังจากมีการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ได้นำมาปรับใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก และยังไม่มีการวิจัยใด ใช้การวัดค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการประเมินผลของการปรับใช้ TFRS 15 ที่มีต่อคุณภาพกำไร

เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังการปฏิบัติตามมาตรฐานฉบับใหม่ จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นกลุ่มธนาคาร (Banking) กลุ่มประกันภัยและประกันชีวิต (Insurance) กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ (Finance and Securities) กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ บริษัทที่อยู่ในหมวดพื้นฟูกิจการ และไม่รวมบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2561–2562 เป็นจำนวนทั้งหมด 888 ตัวอย่าง

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

	2561	2562	รวม จำนวน (บริษัท)
บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปี พ.ศ. 2561–2562	615	631	1,246
หัก บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจการเงิน ประกัน กองทุนรวมและกองทรัสต์ บริษัทที่อยู่ในหมวดพื้นฟูกิจการ บริษัทที่รอบระยะเวลาบัญชีไม่ตรงกับ 31 ธ.ค. และบริษัทที่ข้อมูลทางการเงินไม่ครบถ้วน	176	182	358
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	439	449	888

การพัฒนาแบบจำลองในการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาเป็น 3 กรณี ได้แก่ (1) ศึกษาผลกระทบจากข้อมูลรวมปี พ.ศ. 2561–2562 (2) ศึกษาผลกระทบแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรม และ (3) ศึกษาผลกระทบข้อมูลแยกปี พ.ศ. 2561 (ก่อนใช้ TFRS15) และ พ.ศ. 2562 (หลังใช้ TFRS15)

เนื่องจากการปรับใช้ TFRS 15 ส่วนที่ได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญคือ รายได้ โดยกิจการมีแนวโน้มที่จะรับรู้รายได้ช้าลง (Srijunpetch & Phakdee, 2019) ซึ่งจะส่งผลให้รายการรายได้ในงบของกิจการเปลี่ยนแปลงไป โดยจากงานวิจัย Srijunpetch & Phakdee (2020) พบว่าหลังจากการปรับใช้ TFRS 15 ส่งผลให้รายการคงค้างรวมลดลง ดังนั้นการวิจัยนี้ได้เลือกใช้ศึกษาการตกแต่งกำไรผ่านรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ โดยใช้แบบจำลองของ Modified Jones จากงานวิจัยของ Dechow et al. (1995) ซึ่งพิจารณาถึงการตกแต่งกำไรจากดุลยพินิจของผู้บริหารผ่านรายได้และยอดขายเชื่อ เพื่อคำนวณหารายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary Accruals) ดังนี้

$$\frac{TAC_{it}}{A_{i,t-1}} = \beta_0 \left(\frac{1}{A_{i,t-1}} \right) + \beta_1 \frac{(\Delta REV_{it} + \Delta REC_{it})}{A_{i,t-1}} + \beta_2 \frac{PPE_{it}}{A_{i,t-1}} + \varepsilon_{i,t}$$

โดย

- TAC_{it} = รายการคงค้างสุทธิ (Total Accruals) ของบริษัท i ณ เวลา t
- A_{i,t-1} = สินทรัพย์รวม (Total Asset) ของบริษัท i ณ เวลา t-1
- ΔREV_{it} = การเปลี่ยนแปลงของรายได้สุทธิ (Net Sales Revenue) ของบริษัท i ณ เวลา t
- ΔREC_{it} = การเปลี่ยนแปลงของรายการลูกหนี้การค้า (Trade Receivables) ของบริษัท i ณ เวลา t
- PPE_{it} = มูลค่าตามบัญชีของรายการที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ บริษัท i ณ เวลา t
- ε_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณการของบริษัท i ณ เวลา t

ตัวแบบที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานสำหรับกรณีที่ (1) ข้อมูลรวมปี พ.ศ. 2561–2562 และ (2) แยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมคือ

$$Abs_{DAC_{it}} = \beta_0 + \beta_1 TFRS15_{it} + \beta_2 AUDIT_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 GROWTH_{it} + \beta_5 LEV_{it} + \beta_6 ROA_{it} + \varepsilon_{it}$$

สำหรับกรณีที่ (3) ข้อมูลแยกปี พ.ศ. 2561 (ก่อนใช้ TFRS15) และ พ.ศ. 2562 (หลังใช้ TFRS15) ใช้ตัวแบบ ดังนี้

$$Abs_{DAC_{it}} = \beta_0 + \beta_1 AUDIT_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 GROWTH_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 ROA_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดย

$Abs_{DAC_{it}}$ = ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท i ณ เวลา t

$TFRS15_{it}$ = การปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (TFRS15) โดยกำหนดให้เป็นตัวแปรหุ่น ซึ่งจะมีค่าเป็น 1 สำหรับงบการเงินภายในปี พ.ศ. 2562 และมีค่าเป็น 0 สำหรับงบการเงินภายในปี พ.ศ. 2561

$AUDIT_{it}$ = ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีเป็นตัวแปรหุ่น (Audit Firm Size) โดยบริษัทที่ตรวจสอบ โดย BIG4 กำหนดให้เป็นค่า 1 และเป็น 0 หากไม่เข้าเงื่อนไขดังกล่าว

$SIZE_{it}$ = ขนาดของกิจการคำนวณจากค่าลอการิทึมธรรมชาติสินทรัพย์รวมของบริษัท i ณ เวลา t

$GROWTH_{it}$ = การเติบโตของกิจการวัดโดยใช้อัตราการเติบโตของรายได้ของบริษัท i ณ เวลา t คำนวณจากร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของรายได้ของกิจการในปีที่ t และ $t-1$

LEV_{it} = อัตราส่วนหนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวมของบริษัท i ณ เวลา t คำนวณจากหนี้สินรวมหารด้วยสินทรัพย์รวม

ROA_{it} = อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Asset) ของบริษัท i ณ เวลา t คำนวณจากกำไรสุทธิของกิจการหารด้วยสินทรัพย์รวม

ε_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณการของบริษัท i ณ เวลา t

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของข้อมูลรวมปี พ.ศ. 2561–2562

ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Abs_DAC) มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.00009 และมีค่าสูงสุดอยู่ที่ 0.9039 และในส่วนของตัวแปรตาม หรือ การปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (TFRS15) มีการปรับใช้อยู่ที่ร้อยละ 50.56 สำหรับตัวแปรควบคุม ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AUDIT) ซึ่งเป็นตัวแปรหุ่น มีการใช้สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big 4) อยู่ที่ร้อยละ 61.49 และสำหรับขนาดของกิจการ (SIZE) และ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูง เนื่องจากตัวแปรมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละกิจการ ข้อมูลจึงแตกต่างกันมาก

ตารางที่ 2 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ข้อมูลปี พ.ศ. 2561–2562 จำนวน 888 ตัวอย่าง

ตัวแปร	Min	Max	Mean	S.D.
Abs_DAC	0.0001	0.9039	0.0598	0.0673
TFRS15	0.0000	1.0000	0.5056	0.5003
AUDIT	0.0000	1.0000	0.6149	0.4869
SIZE	11.5428	21.6333	15.7049	1.5675
GROWTH	-0.9583	8.8707	0.0704	0.4526
LEV	0.0222	5.2019	0.4462	0.3163
ROA	-51.9700	59.9700	5.1769	8.7046

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาตามกลุ่มอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมที่มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดคือ กลุ่มบริการ โดยมีจำนวนอยู่ที่ 210 ตัวอย่าง คิดเป็น 23.65% ของทั้งหมด อุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Abs_DAC) น้อยที่สุดคือ กลุ่มทรัพยากร โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.047475 และอุตสาหกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ กลุ่มเทคโนโลยี โดยค่าเฉลี่ยของแต่ละอุตสาหกรรมที่คำนวณได้มีค่าใกล้เคียงกัน และเมื่อวิเคราะห์ในส่วนของคุณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณค่าเฉลี่ยของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร น้อยที่สุดคือ กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีค่ามากที่สุดคือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค

ตารางที่ 3 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรจัดประเภทตามอุตสาหกรรม ข้อมูลปี พ.ศ. 2561–2562

เกษตรกรและอุตสาหกรรมอาหาร (AGRO) (N = 94)			สินค้าอุปโภคบริโภค (CONSUMP) (N = 70)		
ตัวแปร	Mean	S.D.	ตัวแปร	Mean	S.D.
Abs_DAC	0.0558	0.0638	Abs_DAC	0.0718	0.1179
TFRS15	0.5106	0.5026	TFRS15	0.5000	0.5036
AUDIT	0.7979	0.4037	AUDIT	0.4857	0.5034
SIZE	15.7482	1.3306	SIZE	14.4212	1.0543
GROWTH	-0.0053	0.2160	GROWTH	0.0842	1.0835
LEV	0.3925	0.2160	LEV	0.2644	0.1680
ROA	6.3678	9.1001	ROA	1.5723	10.9518

ตารางที่ 3 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรจัดประเภทตามอุตสาหกรรม ข้อมูลปี พ.ศ. 2561–2562 (ต่อ)

สินค้าอุตสาหกรรม (INDUS) (N = 168)			อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) (N = 184)		
ตัวแปร	Mean	S.D.	ตัวแปร	Mean	S.D.
Abs_DAC	0.0546	0.0513	Abs_DAC	0.0689	0.0674
TFRS15	0.5060	0.5015	TFRS15	0.5000	0.0674
AUDIT	0.4762	0.5009	AUDIT	0.5924	0.5014
SIZE	15.0606	1.2436	SIZE	16.2391	0.4927
GROWTH	-0.0060	0.2088	GROWTH	0.1342	1.4327
LEV	0.4456	0.5457	LEV	0.5292	0.5106
ROA	3.7278	9.0949	ROA	4.6793	4.6739

ทรัพยากร (RESOURC) (N = 91)			บริการ (SERVICE) (N = 210)		
ตัวแปร	Mean	S.D.	ตัวแปร	Mean	S.D.
Abs_DAC	0.0475	0.0437	Abs_DAC	0.0524	0.0607
TFRS15	0.5165	0.5025	TFRS15	0.5095	0.5011
AUDIT	0.7582	0.4305	AUDIT	0.5810	0.4946
SIZE	16.9540	1.7621	SIZE	15.5114	1.4783
GROWTH	0.1013	0.3743	GROWTH	0.0831	0.3224
LEV	0.4731	0.1693	LEV	0.4220	0.2147
ROA	6.2410	5.9184	ROA	7.0822	8.9824

เทคโนโลยี (TECH) (N = 71)		
ตัวแปร	Mean	S.D.
Abs_DAC	0.0803	0.0738
TFRS15	0.4930	0.5035
AUDIT	0.8028	0.4007
SIZE	16.0238	1.5730
GROWTH	0.0948	0.3193
LEV	0.5198	0.2083
ROA	4.8737	7.6016

3. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาแยกตามปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับปี พ.ศ. 2561 (ก่อนใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15) เป็นจำนวน 439 ตัวอย่าง และ ปี พ.ศ. 2562 (หลังใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15) จำนวน 449 ตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหาร (Abs_DAC) มีค่าลดลงหลังจากการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 (TFRS15)

ตารางที่ 4 สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรแยกตามปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562

ตัวแปร	ปี พ.ศ. 2561 (ก่อนใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15)				
	Min	Max	Mean	S.D.	N
Abs_DAC	0.0002	0.9039	0.0645	0.0772	439
AUDIT	0.0000	1.0000	0.6128	0.4877	
SIZE	12.0860	21.0860	15.7050	1.5669	
GROWTH	-0.6663	8.8707	0.1148	0.5281	
LEV	0.0222	2.9620	0.4459	0.2837	
ROA	-51.9700	59.9700	5.6116	8.8338	

ตัวแปร	ปี พ.ศ. 2562 (หลังใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15)				
	Min	Max	Mean	S.D.	N
Abs_DAC	0.0001	0.4164	0.0552	0.0556	449
AUDIT	0.0000	1.0000	0.6169	0.4867	
SIZE	11.5428	21.6333	15.7047	1.5699	
GROWTH	-0.9583	3.2600	0.0269	0.3592	
LEV	0.0226	5.2019	0.4464	0.3455	
ROA	-50.5200	28.3700	4.7519	8.5649	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

การวิจัยนี้ได้ทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยได้กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.1 โดยตัวแปรทุกตัวได้ผ่านการทดสอบจากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ค่า Tolerance และค่า VIF เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา Multicollinearity

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานของข้อมูลรวมปี พ.ศ. 2561–2562

จากการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 888 ตัวอย่าง โดยพบว่าแบบจำลองสามารถอธิบายค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารได้ร้อยละ 19.47 ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ที่ 0.01 โดยการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่กำกับลูกค้า (TFRS15) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหาร แสดงให้เห็นว่าหลังจากมีการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ทำให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารมีค่าลดลง เป็นผลให้กิจการมีคุณภาพกำไรที่สูงขึ้น ผลดังกล่าวเป็นไปตามสมมติฐาน H1 ที่ได้ตั้งไว้ว่าค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลงหลังจากมีการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 (H1)

ขนาดของกิจการ (SIZE) และการเติบโตของกิจการ (GROWTH) และ ความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหาร และสำหรับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหาร

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลปี พ.ศ. 2561–2562 ด้วยสมการถดถอยพหุคูณ

Abs_DAC	Coef.	Std. Error	t	Sig.	Sig. F-stat	R ²	Adj-R ²
(Constant)	***0.1557	0.0215	7.25	0.0000			
TFRS15	*-0.0072	0.0041	-1.77	0.0770			
AUDIT	0.0076	0.0045	1.70	0.9000			
SIZE	***0.0063	0.0015	-4.30	0.0000	0.0000	0.2001	0.1947
GROWTH	***0.0440	0.0045	9.77	0.0000			
LEV	***0.0206	0.0069	3.00	0.0030			
ROA	***-0.0020	0.0025	-8.91	0.0000			

หมายเหตุ *, **, *** หมายถึงระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.1, 0.05, และ 0.01 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานตามกลุ่มอุตสาหกรรม

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่ามีเพียงกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่มีความสัมพันธ์กับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์ในทางลบ แสดงให้เห็นว่า การปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 มีผลทำให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารของอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างลดลง ในส่วนอุตสาหกรรมอื่น ๆ มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามอุตสาหกรรมด้วยสมการถดถอยพหุคูณ

	TFRS15	AUDIT	SIZE	GROWTH	LEV	ROA	Sig. F-stat	R ²	Adj R ²
เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (AGRO) (N = 94)									
Coef.	-0.0135	-0.0160	-0.0059	0.0266	0.0188	***-0.0027	0.0003	0.2488	0.1970
Sig.	0.2600	0.3580	0.2860	0.5610	0.6050	0.0030			
สินค้าอุปโภคบริโภค (CONSUM) (N = 70)									
Coef.	0.0085	0.0060	***-0.0070	0.0793	***-0.0028	0.1461	0.0000	0.7878	0.7676
Sig.	0.6720	0.3330	0.0000	0.1230	0.0000	0.1530			
สินค้าอุตสาหกรรม (INDUS) (N = 168)									
Coef.	-0.0016	0.0024	-0.0009	** -0.0537	*0.0140	-0.0005	0.0157	0.0916	0.0578
Sig.	0.8410	0.7720	0.7930	0.0110	0.0610	0.2850			
อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) (N = 184)									
Coef.	*-0.0182	0.0164	** -0.0080	0.0094	**0.0427	** -0.0017	0.0002	0.1383	0.1091
Sig.	0.0550	0.1410	0.0460	0.3280	0.0270	0.0130			
ทรัพยากร (RESOURC) (N = 91)									
Coef.	-0.0083	-0.0077	***-0.0075	**0.0267	0.0022	*-0.0015	0.0059	0.1901	0.1323
Sig.	0.3370	0.5300	0.0080	0.0340	0.9440	0.0910			
บริการ (SERVICE) (N = 210)									
Coef.	-0.0051	0.0028	***-0.0124	0.0047	**0.0570	-0.0003	0.0020	0.0966	0.0699
Sig.	0.2460	0.7470	0.0000	0.7110	0.0170	0.5760			
เทคโนโลยี (TECH) (N = 71)									
Coef.	-0.0125	0.0094	-0.0058	*0.0561	**0.1042	-0.0017	0.0402	0.1812	0.1044
Sig.	0.4570	0.7140	0.4070	0.0550	0.0280	0.1700			

หมายเหตุ *, **, *** หมายถึงระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.1, 0.05, และ 0.01 ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานแยกตามปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562

ในส่วนของคุณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร ในช่วงก่อนใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ตัวแปรขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (AUDIT) การเติบโตของกิจการ (GROWTH) และความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ตัวแปรขนาดของกิจการ (SIZE) และอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)

สำหรับช่วงหลังใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เหลือเพียงตัวแปรการเติบโตของกิจการ (GROWTH) ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ขนาดของกิจการ (SIZE) และอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) โดยเมื่อพิจารณาในช่วงก่อนและหลังใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ในส่วนของขนาดของกิจการ (SIZE) มีค่าสัมประสิทธิ์เพิ่มขึ้น และการเติบโตของกิจการ (GROWTH) มีค่าสัมประสิทธิ์ลดลง

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแยกตามปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 ด้วยสมการถดถอยพหุคูณ

ปี พ.ศ. 2561 (ก่อนใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15) (N = 439)							
Abs_DAC	Coef.	Std. Error	t	Sig.	Sig. F-stat	R ²	Adj-R ²
(Constant)	***0.1849	0.0331	5.59	0.0000			
AUDIT	**0.0148	0.0069	2.15	0.0320			
SIZE	***-0.0095	0.0023	-4.14	0.0000	0.0000	0.2931	0.2849
GROWTH	***0.0570	0.0060	9.50	0.0000			
LEV	***0.0508	0.0125	4.06	0.0000			
ROA	***-0.0017	0.0004	-4.42	0.0000			

ปี พ.ศ. 2562 (หลังใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15) (N = 449)							
Abs_DAC	Coef.	Std. Error	t	Sig.	Sig. F-stat	R ²	Adj-R ²
(Constant)	***0.1159	0.0266	4.36	0.0000			
AUDIT	0.0002	0.0056	0.04	0.9710			
SIZE	** -0.0037	0.0018	-2.03	0.0430	0.0000	0.0881	0.0778
GROWTH	**0.0174	0.0073	2.37	0.0180			
LEV	0.0089	0.0077	1.16	0.2460			
ROA	***-0.0017	0.0003	-5.25	0.0000			

หมายเหตุ *, **, *** หมายถึงระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.1, 0.05, และ 0.01 ตามลำดับ

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงผลกระทบการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า (IFRS15) ที่มีต่อคุณภาพกำไร โดยศึกษาเชิงเปรียบเทียบในช่วงเวลาก่อนและหลังนำ IFRS 15 มาถือปฏิบัติ โดยจากการศึกษาพบว่า การปรับใช้ IFRS 15 ส่งผลให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง ซึ่งหมายถึงกิจการมีการปรับแต่งกำไรลดลง และทำให้กิจการมีคุณภาพกำไรที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srijunpetch & Phakdee (2020) ที่สรุปว่าการนำ IFRS 15 มาถือปฏิบัติในประเทศไทยมีผลให้รายการคงค้างรวมลดลง นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความระมัดระวังทางบัญชี ซึ่งเป็นลักษณะเชิงคุณภาพอย่างหนึ่งของคุณภาพกำไร แสดงให้เห็นว่าการนำมาตราฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศเข้ามาปรับใช้ในประเทศไทยสามารถยกระดับคุณภาพของข้อมูลทางการเงินให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยในอดีตที่กล่าวว่าการนำ IFRS มาปรับใช้ทำให้ข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใสลดการตกแต่งกำไร (Chen et al., 2010; Bova & Pereira, 2012; Zeghal et al., 2012) และ IFRS 15 ทำให้คุณภาพกำไรดีขึ้น (Hameed, 2019)

นอกจากนี้ จากการแยกศึกษาสำหรับแต่ละอุตสาหกรรม พบว่า มีเพียงกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่ IFRS 15 มีความสัมพันธ์กับค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงข้าม แสดงให้เห็นว่าการปรับใช้ IFRS 15 มีผลทำให้ค่าสัมบูรณ์ของรายการคงค้างจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง เป็นผลให้คุณภาพกำไรของอุตสาหกรรมกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างสูงขึ้น

สรุปผลได้ว่า หลังจากการปรับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ส่งผลให้รายการคงค้างที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารลดลง ทำให้กิจการมีคุณภาพกำไรสูงขึ้น โดยเฉพาะสำหรับอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เนื่องจากรูปแบบธุรกรรมในอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างมีลักษณะเป็นสัญญาระยะยาวหรือสัญญาที่มีระยะเวลาเกิน 1 ปี นอกจากนี้ยังเป็นสัญญาที่มีข้อตกลงหลายข้อเป็นองค์ประกอบ (Jantadej, 2014) ทำให้ได้รับผลกระทบจากการรับรู้รายได้จากสัญญาตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 อย่างมีสาระสำคัญ ซึ่งตามขั้นตอนการรับรู้รายได้ตาม IFRS 15 กิจการต้องปันส่วนรายได้ไปยังรายการอื่น ๆ ในภาระผูกพันตามสัญญาโดยพิจารณาจากการโอนความควบคุม ซึ่งจะส่งผลให้กิจการรับรู้รายได้ช้าลง นอกจากนี้จากขั้นตอนดังกล่าวส่งผลให้กิจการมีความระมัดระวังทางบัญชีมากขึ้น เนื่องจากต้องพิจารณาการโอนความควบคุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Srijunpetch & Phakdee (2020) ที่ว่า การนำ IFRS 15 มาถือปฏิบัติจะช่วยเพิ่มความระมัดระวังทางบัญชี โดยการรับรู้รายได้หรือกำไรในจำนวนที่สูงเกินไปจะยังไม่เกิดขึ้น หากในขั้นตอนการรับรู้รายได้ของกิจการยังมีความไม่แน่นอน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลทางการเงินมีคุณลักษณะการรับรู้ผลขาดทุนอย่างทันเวลา ดังนั้นกิจการจึงมีคุณภาพกำไรที่สูงขึ้น

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

เนื่องจากมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 15 ได้มีประกาศบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2562 ส่งผลให้ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ศึกษาผลกระทบมีเพียงงบการเงินสำหรับปี พ.ศ. 2562 เท่านั้น ซึ่งไม่สามารถสะท้อนผลในระยะยาวได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยอาจไม่สะท้อนถึงกลุ่มอุตสาหกรรมที่ได้ยกเว้นไป รวมถึงผลการวิจัยนี้ได้มาจากแบบจำลอง Modified Jones เพียงรูปแบบเดียว สำหรับผู้ที่สนใจสามารถเลือกศึกษาจากแบบจำลองอื่น ๆ หรือใช้เทคนิคอื่นในวัดคุณภาพกำไร

นอกจากนี้ยังสามารถเลือกตัวแปรที่แตกต่างออกไป ขยายกรอบระยะเวลา หรือเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เพื่อให้สามารถคำนวณหารายการคงค้างได้แม่นยำและมีหลายมิติยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Ahmed, A. S., & Duellman, S. (2008). Accounting Conservatism and Board of Director Characteristics: An Empirical Analysis. *Journal of Accounting and Economics*, 43(2), 411–437. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2007.01.005>
- Amr, M. K. (2016). Perception of Preparers and Auditors on New Revenue Recognition Standard (IFRS 15): Evidence From Egypt. doi:10.17969/jdab.v3i2.5383
- Bartov, E., Gul, F., & Tsui, J. S. L. J. S. L. (2000). Discretionary-accruals Models and Audit Qualifications. *Journal of Accounting and Economics*, 30(3), 421–452. Retrieved from <https://EconPapers.repec.org/RePEc:eee:jaecon:v:30:y:2000:i:3:p:421-452>
- Becker, C., DeFond, M., Jiambalvo, J., & Subramanyam, K. R. (1998). The Effect of Audit Quality on Earnings Management. *Contemporary Accounting Research*, 15. doi:10.1111/j.1911-3846.1998.tb00547.x
- Bova, F., & Pereira, R. (2012). The Determinants and Consequences of Heterogeneous IFRS Compliance Levels Following Mandatory IFRS Adoption: Evidence from a Developing Country. *Journal of International Accounting Research*, 11(1), 83–111. doi:10.2308/jiar-10211
- Chen, H., Tang, Q., Jiang, Y., & Lin, Z. (2010). The Role of International Financial Reporting Standards in Accounting Quality: Evidence from the European Union. *Journal of International Financial Management & Accounting*, 21(3), 220–278. doi:10.1111/j.1467-646X.2010.01041.x
- Collins, D., & Kothari, S. (1989). An Analysis of Intertemporal and Cross-Sectional Determinants of Earnings Response Coefficients. *Journal of Accounting and Economics*, 11, 143–181. doi:10.1016/0165-4101(89)90004-9
- Dechow, P. M., & Sloan, R. G. (1995). Detecting Earnings Management. *Accounting Review*, 70(2), 193–225.
- Dechow, P., Ge, W., & Schrand, C. (2010). Understanding Earnings Quality: A Review of the Proxies, Their Determinants and Their Consequences. *Journal of Accounting and Economics*, 50(2), 344–401. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jacceco.2010.09.001>
- Federation of accounting Professions. (2019). *Thai Financial Reporting Standards 15 Revenue from Contracts with Customers*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/upload/9414/jy4JCEvINT.pdf>
- Financial Accounting Standards Board. (1975). FASB Discussion Demorandum: An Analysis of Issues Related to Criteria for Determining Materiality. Stamford, Conn.: The Board.
- Francis, J., Maydew, E., & Sparks, H. (1999). The Role of Big Six Auditors in the Credible Reporting of Accruals. *Auditing A Journal of Practice & Theory*, 18. doi:10.2308/aud.1999.18.2.17

- Habib, A., & Azim, I. (2008). Corporate Governance and the Value-relevance of Accounting Information: Evidence from Australia. *Accounting Research Journal*, 21(2), 167–194. Retrieved from <https://EconPapers.repec.org/RePEc:eme:arjpps:v:21:y:2008:i:2:p:167-194>
- Hameed, A.M. (2019). The Impact of IFRS 15 on Earnings Quality in businesses such as hotels: critical evidence from the Iraqi environment.
- Jantadej, K. (2014). Revenue from Contracts with Customers: New Model of Revenue Recognition. *Journal of Accounting Profession*, 10, 45–63.
- Jones, J. J. (1991). Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research*, 29(2), 193–228. doi:10.2307/2491047
- Junhom, S., & Srijunpetch, S. (2012). Earnings Quality of Thai Family Firm. *Journal of Accounting Profession*, 8(21), 78–88.
- Kim, Y., Liu, C., & Rhee, S. (2003). The Effect of Firm Size on Earnings Management. doi=10.1.1.518.3838
- Klein, A. (2002). Audit Committee, Board of Director Characteristics, and Earnings Management. *Journal of Accounting and Economics*, 33, 375–400. doi:[https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(02\)00059-9](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(02)00059-9)
- Olsen, L., & Weirich, T. R. (2010). IFRS and the Financial Crisis. *Journal of Corporate Accounting & Finance (Wiley)*, 21(6), 41–45. doi:10.1002/jcaf.20625
- Schipper, K. A., Schrand, C. M., Shevlin, T., & Wilks, T. J. (2009). Reconsidering Revenue Recognition. *Accounting Horizons*, 23(1), 55–68. doi:10.2308/acch.2009.23.1.55
- Schipper, K., & Vincent, L. (2003). Earnings Quality. *Accounting Horizons*, 17, 97–110. doi:10.2308/acch.2003.17.s-1.97
- Sloan, R. G. (1996). Do Stock Prices Fully Reflect Information in Accruals and Cash Flows about Future Earnings? *The Accounting Review*, 71(3), 289–315. Retrieved from www.jstor.org/stable/248290
- Srijunpetch, S., & Phakdee, A. (2019). Revenue from Contracts with Customers: Revenue Recognition Principles. *Journal of Federation of Accounting Professions*, 1(1), 40–20.
- Srijunpetch, S., & Phakdee, A. (2020). How the First Year of TFRS 15 Implementation changes the Financial Statements?. *Journal of Accounting Profession*, 16(50), 23–42.
- Zeghal, D., Chtourou, S., & Fourati, Y. (2012). The Effect of Mandatory Adoption of IFRS on Earnings Quality: Evidence from the European Union. *Journal of International Accounting Research*, 11, 1–25. doi:10.2308/jiar-10221

